

A világ tudománya magyar diplomaták szemével

AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁG INNOVÁCIÓS STRATÉGIÁJA

Szalai-Szűcs Ildikó

tudományos és technológiai attasé, London
ISzalai-Szucs@huemblon.org.uk

Alapdokumentumok

A jelenlegi brit tudomány- és technológia (TÉT) politika alapdokumentumának a kormány 2000 júliusában kiadott, a tudomány és innováció szerepével foglalkozó stratégiája tekinthető. A *Kiválóság és lehetőség: tudomány és innováció a 21. században*¹ című dokumentum alap gondolata, hogy a tudományos eredmények innovatív felhasználása a modern társadalmak kialakulásának és fejlődésének alapja. Az innováció társadalmi és gazdasági mozgásokat átható folyamat, mivel állami és/vagy magánbefektetésen keresztül, a tudás terméké és szolgáltatássá alakításával közvetlenül a fogyasztó igényeit elégíti ki. A stratégia hangsúlyozza az *aktív kormányzati szerepvállalás* szükségességét a tudományos eredmények létrehozásához, az innovatív megoldások létrejöttéhez megfelelő körülmények megteremtésében. A dokumentumban megfogalmazott stratégiai célok az elmúlt egy-két évben olyan kormányzati

intézkedésekben valósultak meg, mint a tudományos költségvetés növelése, a kutatás-fejlesztés támogatásáért elsősorban felelős Ipari és Kereskedelmi Minisztérium tevékenységének és struktúrájának átgondolása, a kis- és középvállalatok pályázatok útján, adókedvezményekkel való támogatása, valamint a kutatási tevékenységet végző felsőoktatási intézményrendszer reformjára vonatkozó elképzelések kialakítása.

A *2002/03 – 2005/06 közötti időszakra vonatkozó tudományos költségvetés*² a tervek szerint 2002/03 és 2005/06 között évi átlagosan 10 %-os reálnövekedést mutat.

A brit kormány *tudomány és technológia támogatására vonatkozó stratégiája* a tudományos költségvetésből, illetve az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, az Oktatási és Képzési Minisztérium és a Pénzügyminisztérium *Befektetés az innovációba: stratégia a tudomány, a műszaki fejlesztés, a technológia támogatására*³ című, a brit

² A tudományos költségvetés részletei megtalálhatók a következő címen: <http://www.ost.gov.uk/research/funding/budget03-06/dti-sciencebudgetbook.pdf>

³ A teljes szöveg megtalálható az Interneten: http://www.ost.gov.uk/policy/science_strategy.pdf

¹ A dokumentum teljes szövege megtalálható az Interneten: <http://www.ost.gov.uk/enterprise/dtiwhite/index.html>

tudomány versenyképességének biztosítását célzó dokumentumból (2002. július) ismerhető meg. Ebben összekapcsolják a K+F intézmények kapacitásainak növelését a kormány széleskörű, az innováció fellendítésére irányuló gazdasági reformtörekvéseivel. A kutatási szféra hosszú távú fejlődésének biztosítása érdekében az egyetemek kutatási infrastruktúrájának fejlesztésére, valamint a kutatási tevékenység finanszírozására fordítható összegek jelentősen emelkednek. Kiemelt helyen szerepel a tudástranszfer támogatása, a természettudományos és mérnöki utánpótlás biztosítása. A stratégiában a kutatási kapacitások fejlesztése mellett hangsúlyt kap az oktatás minőségének javítása, az oktatói pálya vonzerejének biztosítása, valamint a tudomány piacorientáltságának javítása.

Politikai háttértámogatás

A jelentős pénzügyi támogatáson túlmenően a kormányzati reformfolyamatban is fontos szerepet kap az innováció elősegítése. A miniszterelnöki *think-tank*-nek tekintett Strategy Unit számos tudománypolitikai vonatkozású projektet dolgoz ki, s a terület a kormányzati kommunikáció szintjén is nagy hangsúlyt kap. A miniszterelnök gyakran van jelen, illetve vállal védnökséget a témakörhöz kapcsolódó kiemelkedő eseményeken, s esetenként állásfoglalásokat jelentetnek meg az innováció fontosságát hangsúlyozandó.

A brit magánvállalatokat tömörítő Brit Gyáriparosok Szövetsége, valamint a tudományos élet képviselői üdvözlik a kormányzati aktivitást, valamint a támogatási rendszernek a hatékonyabb forrásfelhasználást célzó, folyamatban lévő átgondolását. A brit gazdaság teljesítőképességének fenntartása érdekében azonban fontosnak tartják a kutatási eredmények hatékonyabb gazdasági felhasználása érdekében a vállalatok és közfinanszírozású kutatóhelyek kapcsolatainak fejlesztését.

Az EU lisszaboni és barcelonai célkitűzéseinek megvalósítása érdekében kidolgozott cselekvési program (*Action Plan*) végrehajtása folyamatban van, ami az innovációs stratégia operatív feladatait is befolyásolja. Folyik továbbá a brit innovációs rendszer 2002 végén meghirdetett áttekintő értékelése. Ennek keretében az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium feltárja az innovációs folyamat erős és gyenge pontjait, s az azokat akadályozó piaci és intézményi tényezőket. Kiterjed a vizsgálat a vállalatok és az egyetemek, illetve kutatóintézetek intenzívebb együttműködését ösztönző kormányzati intézkedések megtervezésére is. A konkrét intézkedéseket generáló végeredmény 2003 végén várható.

Kormányzati intézkedések, programok

A brit kormányzat támogató intézkedései – a költségvetésen és az adókedvezményeken kívül – legfontosabb eszköze a Tudományos és Technológiai Hivatal, valamint az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium projektjei tekinthetők.

Az innovációs szakmapolitika keretein belül a *Tudományos és Technológiai Hivatalhoz* a kutatás és a piac közti kapcsolat fejlesztését célzó projektek tartoznak:

- A *Higher Education Innovation Fund* a felsőoktatási intézményeknek biztosít támogatást kutatási kapacitásuk fejlesztésére, valamint konkrét akadémiai-ipari együttműködési projektek megvalósítására.
- A *University Challenge Fund* a Wellcome Trussal közösen létrehozott kockázati tőkealap, amelynek célja, hogy a kutatási tevékenységet végző, állami finanszírozású intézményből származó kutatási eredményeket a piacon való értékesíthetőség érdekében tesztelje, illetve hogy a piacra kerüléshez alkalmas szintre fejlessze.
- A *Science Enterprise Challenge* projekt kutatási eredmények kereskedelmi hasznosítását oktató brit egyetemek közti hálózat kialakítását célozza.

• A *Public Sector Research Exploitation Fund* eszközeiből elsősorban közfinanszírozású kutatási intézmények részeshelhetnek kutatási eredményeik gazdasági hasznosítása érdekében.

Az *Ipari és Kereskedelmi Minisztérium* innováció támogatásával kapcsolatos projektjei közül a következők emelhetők ki.

• A Minisztérium Kisvállalkozási Szolgálat (Small Business Service) által koordinált *Smart Award*,⁴ amely olyan kutatási eredmények/ötletek fejlesztését támogatja, amelyek az adott időpontban még nincsenek a kereskedelmi értékesíthetőség szakaszában. Ez bizonyos értelemben az előzőekben említett *University Challenge* projekt folytatásának is tekinthető, amennyiben a *Smart Award* a kutató intézményből már kikerült, de kereskedelmi értékesítésre még nem alkalmas ötlet továbbfejlesztését ösztönzi.

• A *High Technology Fund* az állami szektor által a magántőke bevonásával létrehozott befektetési alap kitűnő példája. Az alap több, nem feltétlenül egy szektorra specializálódott magánbefektető forrásait egyesíti közpénzekkel, valamint biztosítja a befektetéshez szükséges szakértelmet.

• A *Regional Venture Capital Fund* a kormány, a Barclay's Bank, az EU Befektetési Alap, valamint helyi nyugdíjalapok pénzeit egyesíti, és a Regionális Fejlesztési Ügynökségeken keresztül használja fel regionális fejlesztésekre.

• A *Business Angels* elnevezésű kezdeményezés olyan üzletemberek, befektetők hálózatát jelenti, akik kapcsolatrendszerükön keresztül segítik ötletek kereskedelmi hasznosítását, valamint részt vesznek kis- és középvállalkozásokat támogató projektek finanszírozásában.

Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium által koordinált projektek finanszírozásában fel-

használják az Európai Unió Befektetési Alapja, valamint az Európai Központi Bank forrásait. (E két intézmény támogatási kereteit érdemes figyelembe venni a jövőben *magyarországi*, ipari vonatkozású kutatás-fejlesztési projektek finanszírozásánál.)

Az innovációs stratégia felsőoktatási vetülete

Az Egyesült Királyságban egyre hangsúlyosabbá váló elképzelés szerint a felsőoktatási intézményrendszerek az oktatáson, illetve a tudományos eredmények előállításán túl is részt kell vennie az ország gazdasági teljesítőképességének fokozásában. Ez a tudástranszferrel kapcsolatos-, valamint a közvetlen gazdasági tevékenységben nyilvánul meg. Az elsődlegesen támogatandó tevékenységek között szerepel a tudástranszfer elősegítő ismeretek oktatása, a konkrét egyetemi-üzleti együttműködések erősítése, illetve az egyetemek közreműködése a regionális gazdaságok élénkítésében. Utóbbi a gazdasági életben fontos szerepet betöltő Regionális Fejlesztési Ügynökségekkel való együttműködésen keresztül valósul meg.

A márnéhány éve működő, tudástranszfer és innovációt támogató pályázati rendszert, a *Felsőoktatási Innovációs Alapot* (Higher Education Innovation Fund) költségvetésének növelése mellett a felsőoktatási intézményeknek juttatott állami támogatás haramadik, állandó csatornájává kívánják alakítani. Itt elsősorban olyan egyetemeket támogatnának, amelyek kutatási teljesítményüket tekintve nincsenek az élvonalban. Ezeket arra kívánják ösztönözni, hogy a már rendelkezésükre álló kutatási eredmények, technológiák innovatív felhasználására koncentráljanak új eredmények, új technológiák előállítására helyett.

A kevésbé kutatóorientált egyetemek tudástranszfer jellegű tevékenységének támogatása érdekében az Alap költségvetésén belül elkülönített forrásokat szán-

⁴ A „Smart Award” során támogatást kapott projektek, valamint a „Smart Award” mint program értékelése megtalálható a DTI honlapján (<http://www.dti.gov.uk>).

húsz *Knowledge Exchange*, illetve ezek hálózatának létrehozására. A Knowledge Exchange kevésbé kutatásintenzív egyetemek és üzleti vállalkozások együttműködésének formája, amelyben a tudástranszfer képzési tevékenységgel párosul. Fontos, hogy az együttműködésben a tudásáramlás kétirányú legyen, tehát az üzleti vállalkozás irányítási technikái, módszerei is hatással legyenek a felsőoktatási intézmények szerveződésére.

Vállalati ösztönzők alkalmazása

Az Egyesült Királyság 2003-2004-es költségvetése kiemelten foglalkozik a vállalatok innovációs szerepvállalásának fokozásával, amelynek alapfeltételeként a *rigalmas és dinamikus vállalkozásokat* és a *képzett munkaerőt* jelöli meg. A költségvetés a magánszektorban folyó kutatás-fejlesztés ösztönzésére, valamint kis- és középvállalkozások támogatására számos intézkedést tartalmaz. Egyik, a *K+F után járó adókedvezmény igénybevételéhez szükséges ráfordítások minimumának csökkentése*. A jelenlegi szabályozás szerint üzleti vállalkozások abban az esetben igényelhetnek kutatás-fejlesztési tevékenységük után adókedvezményeket, ha a tárgyévben ilyen célra huszonezzer GBP-t meghaladó összeget költöttek; ez most tízezer GBP-re módosul. Foglalkoznak ezenkívül *az adókedvezményre jogosító K+F tevékenység definíciójának felülvizsgálatával*.

Könnnyítés várható a K+F tevékenységet végző *alkalmazottak utáni adókedvezmé-*

nyekkel kapcsolatban is. Jelenleg egy vállalkozás alkalmazottjának bérköltsége után akkor jár adókedvezmény, ha munkaidejének több mint 20 %-át fordítja K+F tevékenységre. A bérköltség 100 %-a után vehető igénybe adókedvezmény, ha az alkalmazott munkaideje több mint 80 %-ában foglalkozik kutatás-fejlesztéssel. Itt az adókedvezmény igénybevételének egyszerűsítését, valamint a K+F munkavégzés és az utána járó kedvezmények arányosságának bevezetését tervezik.

A kis- és középvállalkozások támogatása érdekében a költségvetésben tervezik fenn tartási költségeik csökkentését, adózásuk egyszerűsítését, valamint képzési támogatásokat – elsősorban az elmaradottabb régiókban. A kölcsönökhöz való hozzáférést segítő a brit kormány konzultációt kezdett az USA-ban igen hatékony kis- és középvállalkozási támogatási rendszerek átvételére. A reformtervek kilátásba helyezik az egyszerűbb könyvelési és beszámolási technikák alkalmazását, valamint az IT beruházásokra igénybe vehető 100 %-os, egyéb berendezésekre pedig 40 %-os támogatás kiterjesztését a kis- és középvállalkozásokra.

A kormány 2003/2004-ben 16 millió GBP-t fordít az ún. *vállalkozási tanácsadói rendszer* létrehozására. A vállalkozási tanácsadók kb. ezer, elmaradott körzetben működő középfokú oktatási intézményben tevékenykednek, feladatuk vállalkozási alapismeretek beépítése a tananyagba.